

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI  
KHOA VĂN HOÁ DÂN TỘC THIỂU SỐ

-----o0o-----



**LỄ SINH NHẬT CỦA NGƯỜI NÙNG INH  
Ở XÃ ĐẠI AN, HUYỆN VĂN QUAN,  
TỈNH LẠNG SƠN**

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP CỬ NHÂN VĂN HÓA  
CHUYÊN NGÀNH VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ**

SINH VIÊN THỰC HIỆN: LỤC THỊ KIỀU  
GIẢNG VIÊN HƯỚNG DẪN: TS. HOÀNG VĂN PÁO

HÀ NỘI, 2011

## **LỜI CẢM ƠN**

*Để hoàn thành bài khóa luận này, ngoài sự cố gắng và nỗ lực của bản thân, em đã nhận được rất nhiều sự giúp đỡ của cá nhân và tập thể. Trước hết, em xin trân trọng cảm ơn khoa Văn hóa dân tộc thiểu số, trường Đại học Văn hóa Hà Nội đã tạo điều kiện cho em được thực hiện bài nghiên cứu này. Đặc biệt, em xin được gửi lời cảm ơn chân thành nhất tới Tiến sĩ Hoàng Văn Páo Giám đốc Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lạng Sơn đã tận tình chỉ bảo và hướng dẫn em trong suốt quá trình thực hiện đề tài.*

*Đồng thời, em xin gửi lời cảm ơn đến Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lạng Sơn, Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Văn Quan, Ủy ban nhân dân xã Đại An cùng đồng bào Tày, Nùng tại xã đã nhiệt tình cung cấp những thông tin và tài liệu quý báu cho bài khóa luận.*

*Do chưa có thời gian và điều kiện để tìm hiểu sâu thực tế nên bài khóa luận còn những thiếu sót. Vì vậy, em rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của thầy cô và các bạn để bài nghiên cứu được hoàn chỉnh hơn.*

*Em xin chân thành cảm ơn!*

*Sinh viên*

**Lục Thị Kiều**

# MỤC LỤC

<b>Mở đầu</b> .....	5
1. Lý do chọn đề tài.....	5
2. Lịch sử nghiên cứu.....	6
3. Đối tượng nghiên cứu.....	6
4. Mục đích, ý nghĩa của việc thực hiện đề tài.....	6
5. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu.....	6
6. Phạm vi nghiên cứu.....	7
7. Nguồn tư liệu thực hiện đề tài.....	7
8. Đóng góp của đề tài.....	7
9. Bố cục của đề tài.....	7
<b>Chương 1</b>	
<b>Vài nét khái quát về điều kiện tự nhiên và con người xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn</b> .....	9
1.1. Địa lý tự nhiên.....	9
1.1.1. Vị trí địa lý.....	9
1.1.2. Đặc điểm khí hậu, thủy văn, đất đai, rừng.....	9
1.2. Về dân cư.....	11
1.2.1. Thành phần dân tộc và địa bàn cư trú.....	11
1.2.2. Lịch sử dân tộc.....	11
1.2.3. Hoạt động kinh tế.....	12
1.2.4. Về văn hóa xã hội.....	13
1.2.4.1. Văn hóa vật thể.....	13
1.2.4.2. Văn hóa phi vật thể.....	16
Tiểu kết chương 1.....	20

## **Chương 2**

### **Tiến trình tổ chức lễ sinh nhật của người Nùng Inh ở xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn.....21**

2.1. Khái niệm và nguồn gốc của lễ sinh nhật.....	21
2.1.1. Khái niệm.....	21
2.1.2. Nguồn gốc.....	23
2.2. Thời gian, không gian tổ chức lễ sinh nhật.....	25
2.2.1. Thời gian tổ chức.....	25
2.2.2. Không gian tổ chức.....	26
2.3. Các công việc cần chuẩn bị cho lễ sinh nhật.....	27
2.3.1. Mời thầy cúng.....	27
2.3.2. Mời khách.....	28
2.3.3. Chuẩn bị cơ sở vật chất.....	28
2.3.3.1. Các lễ vật cúng.....	28
2.3.3.2. Làm cầu mệnh.....	30
2.3.3.3. Chuẩn bị cây mệnh.....	31
2.3.3.4. Làm cân mệnh (chàng mình).....	31
2.3.3.5. Chuẩn bị “sang khẩu pủ lờng”.....	31
2.3.4. Mời khách.....	28
2.3.5. Chuẩn bị “sang khẩu pủ lờng”.....	31
2.4. Người tiến hành nghi lễ.....	32
2.5. Các nghi thức trong lễ sinh nhật.....	32
2.5.1. Nghi thức cúng xin phép tổ tiên.....	33
2.5.2. Nghi thức cúng cầu sức khỏe, cầu an.....	34
2.5.3. Nghi thức “pủ sang, pủ lờng”.....	51
2.5.4. Phần kết thúc của nghi lễ.....	57
Tiểu kết chương 2.....	59

## **Chương 3**

### **Vấn đề bảo tồn và phát huy lễ sinh nhật của người Nùng Inh xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn.....60**

3.1. Một số giá trị cơ bản trong lễ sinh nhật của người Nùng Inh xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn.....	60
3.1.1. Giá trị đạo đức, nhân văn.....	60
3.1.2. Giá trị văn hóa tộc người.....	62
3.1.3. Giá trị tinh thần.....	64
3.2. Những biến đổi trong lễ sinh nhật của người Nùng Inh xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn trong giai đoạn hiện nay.....	65
3.3. Một số đề xuất trong việc tổ chức lễ sinh nhật của người Nùng Inh ở xã Đại An nhằm bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống.....	66
Tiểu kết chương 3.....	69
<b>Kết luận.....</b>	<b>70</b>
<b>Danh mục tài liệu tham khảo.....</b>	<b>72</b>
<b>Phụ lục.....</b>	<b>74</b>

# MỞ ĐẦU

## 1. Lý do chọn đề tài

Hiện nay việc giữ gìn, phát huy, làm giàu bản sắc văn hóa dân tộc càng ngày càng trở thành nhu cầu, nhiệm vụ của văn hóa và của tất cả mọi người. Để làm tốt nhu cầu và nhiệm vụ nặng nề này cần phải thấm nhuần quan điểm: chỉ có phát triển mạnh mẽ văn hóa các dân tộc với bản sắc riêng của chúng thì văn hóa nhân loại mới trở nên phong phú, đa dạng. Nếu văn hóa của tất cả các dân tộc trên thế giới đều bị mất đi bản sắc riêng hoặc bị đồng hóa bởi một nền văn hóa khác thì chắc chắn rằng kho tàng văn hóa của nhân loại sẽ trở nên nghèo nàn, đơn điệu. Cho nên cái chung của văn hóa nhân loại chỉ phong phú khi cái riêng của văn hóa từng dân tộc được coi trọng.

Đất nước Việt Nam có 54 dân tộc anh em cùng chung sống. Mỗi dân tộc đều có những nét văn hóa với bản sắc riêng. Dân tộc Nùng cũng vậy. Lạng Sơn là tỉnh có đông người Nùng sinh sống nhất ở Việt Nam và cũng là địa phương mà người Nùng chiếm vị trí hàng đầu trong cơ cấu các tộc người của tỉnh. Người Nùng hiện có mặt ở hầu hết các xã, huyện của tỉnh Lạng Sơn. Người Nùng đã cư trú ở Lạng Sơn từ rất lâu đời. Họ có một nền văn hóa khá phong phú, đa dạng.

Là một người con sinh ra và lớn lên tại xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn, nơi có số lượng người Nùng cư trú khá đông đảo (chiếm khoảng 70% dân số của xã), trong đó chủ yếu là người Nùng Inh. Đây là địa phương còn lưu giữ được nhiều phong tục tập quán truyền thống văn minh, tiến bộ của người Nùng, điển hình là việc tổ chức sinh nhật cho người cao tuổi. Bản thân là người con của dân tộc Nùng, tôi muốn làm rõ hơn những nét đẹp trong văn hóa truyền thống của dân tộc mình, địa phương mình thông qua việc tìm hiểu về lễ sinh nhật. Chính vì vậy, tôi đã chọn đề tài: “Lễ sinh nhật của người Nùng Inh ở xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn” làm khóa luận tốt nghiệp của mình.

Qua đó sẽ thấy được những cái hay, cái đẹp, sự tiến bộ, văn minh trong đời sống của đồng bào.

## **2. Lịch sử nghiên cứu**

Nhìn chung các công trình nghiên cứu về người Nùng có rất nhiều song chủ yếu đi sâu vào nguồn gốc, quá trình di cư, trang phục, nhà cửa... của tộc người mà chưa có công trình nào đi sâu nghiên cứu kỹ về lễ sinh nhật của người Nùng Inh. Cũng có không ít các bài viết về lễ sinh nhật người Nùng trên các tạp chí và trên mạng Internet nhưng những bài viết đó chỉ trình bày một cách ngắn gọn, không cụ thể, không chi tiết. Vì vậy, đây là công trình nghiên cứu đầu tiên đi sâu tìm hiểu về lễ sinh nhật của người Nùng Inh ở một xã cụ thể - xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn.

## **3. Đối tượng nghiên cứu**

Là lễ sinh nhật của người Nùng Inh ở xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn.

## **4. Mục đích, ý nghĩa của việc thực hiện đề tài**

Mục đích nghiên cứu của đề tài là tìm hiểu về lễ sinh nhật của người Nùng Inh ở xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn. Thông qua việc thực hiện đề tài này, tôi hy vọng sẽ giúp cho đồng bào Nùng có những hiểu biết rõ hơn về lễ sinh nhật của chính dân tộc mình. Hơn nữa là giới thiệu những nét đẹp ấy tới đông đảo các dân tộc anh em khác trên đất nước Việt Nam cũng như trên toàn thế giới.

Thông qua việc tìm hiểu về lễ sinh nhật, người viết muốn đề xuất một số giải pháp nhằm bảo tồn và phát huy truyền thống văn hóa tốt đẹp đó.

## **5. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu**

Đề tài được thực hiện trên cơ sở phương pháp nghiên cứu duy vật lịch sử và duy vật biện chứng của chủ nghĩa Mác – Lênin để quan sát đối tượng nghiên cứu.

Về phương pháp nghiên cứu cụ thể, đề tài được thực hiện bằng nhiều phương pháp khác nhau nhưng chủ yếu là phương pháp điền dã dân tộc học, lấy

tư liệu tại thực địa, bao gồm: quan sát, chụp ảnh, phỏng vấn, ghi âm... Bên cạnh đó người viết còn sử dụng phương pháp thống kê, phân tích, tổng hợp trên cơ sở điền dã, thu thập tài liệu để so sánh và đối chiếu.

Phương pháp điền dã được vận dụng triệt để trong quá trình khảo sát. Để thu thập tài liệu cho bài nghiên cứu, người viết tiến hành nghiên cứu trên địa bàn xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn.

## **6. Phạm vi nghiên cứu**

Đề tài nghiên cứu, tìm hiểu, khảo cứu về công tác chuẩn bị, những nghi thức tiến hành lễ sinh nhật,...trong phạm vi xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn.

## **7. Nguồn tư liệu thực hiện đề tài**

Đề tài được thực hiện trên cơ sở tham khảo tài liệu từ nhiều nguồn khác nhau:

Tài liệu điền dã, các bài phỏng vấn do người viết thu thập được qua quá trình khảo sát thực tế tại xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn.

Ngoài ra trong quá trình thực hiện, người viết cũng tham khảo nhiều tài liệu trên mạng Internet và nhiều sách báo có liên quan.

## **8. Đóng góp khoa học của đề tài**

Là đề tài nghiên cứu đầu tiên về lễ sinh nhật của người Nùng Inh tại xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn nên đây sẽ là nguồn tài liệu vô cùng quý báu cung cấp cho đồng bào những hiểu biết nhất định về một trong những nét văn hóa truyền thống của dân tộc mình.

Đồng thời, với đề tài của mình tác giả hy vọng sẽ góp thêm một tư liệu thực tế về lễ sinh nhật của người Nùng Inh ở Đại An, Văn Quan, Lạng Sơn. Ngoài ra, kết quả nghiên cứu từ khóa luận có thể coi là tài liệu tham khảo cho các công trình nghiên cứu sau này.

## **9. Bố cục của đề tài**

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Danh mục tài liệu tham khảo và phần Phụ lục, bài khóa luận gồm ba chương :



**Chương 1: Vài nét khái quát về điều kiện tự nhiên và con người xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn.**

**Chương 2: Tiến trình tổ chức lễ sinh nhật của người Nùng Inh ở xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn.**

**Chương 3: Vấn đề bảo tồn và phát huy lễ sinh nhật của người Nùng Inh xã Đại An, huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn.**

## DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa VIII, số 03 – NQ/TW ngày 16/7/1998, *Nghị quyết lần thứ 5 về xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc*.
2. Bộ Văn hóa – Thông tin (2003), *Sổ tay công tác Văn hóa – Thông tin vùng dân tộc thiểu số và miền núi*, Hà Nội.
3. Bộ Văn hóa – Thông tin (2005), *60 năm công tác Văn hóa – Thông tin cơ sở*, Hà Nội.
4. Chỉ thị số 27 – CT/TW ngày 12/01/1998 của Bộ chính trị về việc *Thực hiện nếp sống văn minh trong việc cưới, việc tang, lễ hội*.
5. Chỉ thị số 14/1998/CT – TTg ngày 28/3/1998 của Thủ tướng chính phủ về việc *Thực hiện nếp sống văn minh trong việc cưới, việc tang, lễ hội*.
6. Lý Khắc Cung (2002), *Chuyện tâm linh Việt Nam*, Nxb. Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
7. Nguyễn Cường, Hoàng Văn Nghiệm (2000), *Xứ Lạng – Văn hóa và du lịch*, Nxb. Văn hóa dân tộc, Bảo tàng tổng hợp tỉnh Lạng Sơn, Hà Nội.
8. Hoàng Thị Hà (2007), *Khóa luận tốt nghiệp: Phát huy vai trò của già bản – thày cúng trong xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở*, Khoa Văn hóa dân tộc, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội.
9. Lã Văn Lô, Đặng Nghiệm Vạn (1968), *Sơ lược giới thiệu các nhóm dân tộc Tày, Nùng, Thái ở Việt Nam*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
10. Hoàng Lương (2002), *Lễ hội truyền thống của các dân tộc thiểu số ở miền Bắc Việt Nam*, Nxb. Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
11. Hoàng Nam (1998), *Bước đầu tìm hiểu văn hóa tộc người – văn hóa Việt Nam*, Nxb. Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
12. Hoàng Nam (2004), *Văn hóa các dân tộc vùng Đông Bắc Việt Nam*, Nxb. Văn hóa dân tộc, Hà Nội.

13. Hoàng Nam (2006), *Then – cái nhìn từ hệ thống tín ngưỡng*, Tạp chí dân tộc học, số 3/2006, Hà Nội, trang 13 – 17.
14. Nhiều tác giả (1999), *Địa chí Lạng Sơn*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
15. Hoàng Văn Páo (2002), *Lễ hội lồng tồng của người Tày ở Bản Chu, xã Hưng Đạo, huyện Bình Gia, tỉnh Lạng sơn*, Nxb. Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
16. Tân Việt (1997), *Một trăm điều nên biết về phong tục Việt Nam*, Nxb. Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
17. Lê Trung Vũ (chủ biên) (1992), *Lễ hội cổ truyền*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.